

RESSENYA A ALBERT FERRER ORTS, *BONIFACIO FERRER (1355-1417) Y SU TIEMPO SEGÚN SUS PRIMEROS BIÓGRAFOS, LOS CARTUJOS CIVERA Y ALEAURA*, SALZBURG, ANALECTA CARTUSIANA, UNIVERSITAT DE SALZBURG, 2018, 231 pp. ISBN: 978-3-903185-29-6.

REVIEW TO ALBERT FERRER ORTS, *BONIFACIO FERRER (1355-1417) Y SU TIEMPO SEGÚN SUS PRIMEROS BIÓGRAFOS, LOS CARTUJOS CIVERA Y ALEAURA*, SALZBURG, ANALECTA CARTUSIANA, UNIVERSITAT DE SALZBURG, 2018, 231 pp. ISBN: 978-3-903185-29-6

BEATRIU NAVARRO I BUENAVENTURA
beatriu.navarro@gmail.com

Historiadora de l'Art

Albert Ferrer, especialista gran coneixedor de les cartoixes valencianes, ens ofereix en aquesta ocasió una biografia crítica d'un dels personatges més reeixits de l'orde. S'apropa a fra Bonifaci Ferrer i Miquel des de diverses vessants, la personal, la política, la social, la literària o l'artística, fet que possibilita una visió i comprensió global de la seua figura. L'autor ja havia publicat anteriorment nombrosos articles i monografies relacionats amb l'orde cartoixà, especialment sobre el cenobi d'Ara Christi, del qual n'és expert, com ho demostren, posem per cas, els llibres *Reial cartoixa de Nostra Senyora d'Ara Christi: una aproximació a la seua història i art (segles XVI i XVII)* (Ajuntament del

Puig, 1999), l'edició crítica i transcripció de *Fundación y progresos de Ara Christi, convento de religiosos cartuxos* de Juan Bautista Giner y Aragón (Analecta Cartusiana, 2003) i els dos volums de *La cartoixa d'Ara Christi 1585-1660* (Analecta Cartusiana, 2004).

El llibre compta amb un pròleg de Josep-Marí Gómez, especialista també en l'orde, concretament en el monestir de Valldecrist a Altura. Com escriu Gómez, la investigació realitzada per l'autor allunya la complexa, i plena d'ombres, figura de Bonifaci Ferrer dels tòpics i creences infundades que s'arrossegueu des de lluny.

Dividit en dues seccions, la primera part repassa els principals esdeveniments polítics de l'entorn de Bonifaci, així com els fets principals de la pròpia existència que han anat forjant el seu tarannà i han contribuït o condicionat les seues eleccions més destacades des del punt de vista històric (pp. 17-108).

El context d'entre segles en què sorgeix la figura protagonista de l'estudi està marcat especialment per dos assumptes alhora complicats i lligats de manera indefugible. A nivell europeu hi ha el Cisma d'Occident amb Benet XIII com a principal actor, mentre que al regne valencià es produeix un canvi dinàstic amb els últims monarques del casal de Barcelona i l'adveniment dels Trastàmara. En aquests esdeveniments històrics es vorà implicat Bonifaci, on desenvoluparà, tant ell com l'orde, un paper rellevant.

A partir del capítol IV aborda de ple el relat biogràfic. Des del naixement a València, fill del notari Guillem Ferrer i Constança Miquel, els estudis de filosofia, el matrimoni en 1382 amb Jaumeta Despont, el nomenament de jurat de València en 1388, o l'adquisició del senyoriu del lloc l'Alfara de l'Horta el mateix any. Però tot just quan es troba al cim del prestigi polític i social, dos daltabaixos provocaran un viratge radical en la vida de Bonifaci que el portaran a ingressar a la cartoixa de Portacoeli, venent el senyoriu en 1396 i distribuint l'herència. En primer lloc, com a jurat és acusat de traïció, i a continuació s'afegeix la mort de l'esposa i les set filles. Així doncs, en aquestes circumstàncies, el 1396 professa com a monjo de Portacoeli a Serra on el 1400 és elegit prior. El 1402 és nomenat General de l'Orde Cartoixà a la Grande Chartreuse de Grenoble, en 1409 és nunci apostòlic, en 1410 fixa la residència a Valldecrist com a seu de l'orde, en 1412 és convocat com elector del regne de València al Compromís de Casp, i finalment, amb la sostracció de l'obediència a Benet XIII, es produeix la retirada definitiva de Bonifaci Ferrer a Altura on mor l'any següent.

Al llarg d'aquestes línies, A. Ferrer va obrint diverses qüestions. Quines són les raons que el porten a triar el monestir de Serra? Potser l'aconsellà el seu germà fra Vicent Ferrer? I aclarint-ne d'altres com la prolífica producció literària o les nombroses obres dirigides a ampliar els espais del cenobi de Valldecrist.

A la Bíblia Valenciana està dedicat el VIIé capítol d'aquest volum. Llibre del qual només ha sobreviscut el colofó, amb el retrat de Bonifaci gravat al burí, editat vers 1477-1478. Malgrat que la traducció a la nostra llengua ha estat atribuïda a Bonifaci des de ben antic, o als escrivans de la

cartoixa de Portacoeli entre 1396 i 1402, el ben cert és que al voltant de l'autoria se susciten alguns dubtes. L'autor ens presenta de manera raonada els problemes que suposa l'atribució i ens proposa una suggeridora hipòtesi que relaciona la realització de la Bíblia traduïda amb els dominics i li atorga una cronologia posterior.

Al capítol VIII s'estudia el retaule de la Crucifixió i dels sagraments pintat per Gherardo di Jacopo Starnina entre 1396 i 1397 per a instal·lar-lo a la capella de la Santa Creu de Portacoeli, ara exhibit al Museu de Belles Arts de València. Albert Ferrer tracta el conjunt pictòric com una «veritable biografia pintada» de Bonifaci. Al mateix temps, es planteja les possibles causes per les quals el comitent va triar al pintor italià, i no altre coetàni, per a representar el complex programa iconogràfic dictat pel propi cartoixà, qüestió de capital importància relacionada directament amb la personalitat del biografat.

La segona part del llibre conté un apèndix documental on l'autor extracta i transcriu amplis fragments dels Annals de les cartoixes valencianes relatius a Bonifaci Ferrer. Els texts referits són en concret la Segona part dels Annals de Portacoeli de Juan Bautista Civera Montllor escrit entre 1645 i 1653, especialment interessant resulta el llarg capítol 16 *En que se escribe la vida del santo padre dom Bonifacio Ferrer* (pp. 110-172). El següent document recull els capítols 15-24 de la *Historia o anales de la Real Cartuja de Val de Christo* redactat vers 1656-1658 per Joaquín Alfaura (pp. 172-204).

Per a finalitzar, després de l'extensa bibliografia, s'adjunten uns quadres cronològics, elaborats pel propi autor (pp. 221-231), amb les principals dades del biografat i de Francesc d'Aranda, Francesc Maresme i Joan de Nea.

En definitiva, es tracta d'un estudi rigorós i actualitzat on s'aborda la trajectòria vital d'un valencià clau, no només per a l'orde cartoixà, sinó sobretot per a l'esdevenir del regne de València entre els segles XIV i XV, tot ben acompanyat d'il·lustracions. Llibre, per tant, imprescindible per a abordar el coneixement de les cartoixes valencianes durant l'edat mitjana i els seus personatges més preclars.

Ressenya a Albert Ferrer Orts, *Bonifacio Ferrer (1355-1417) y su tiempo según sus primeros biógrafos, los cartujos Civera y Alfaura*, Salzburg, Universitat de Salzburg, 2018

Ressenya a Albert Ferrer Orts, *Bonifacio Ferrer (1355-1417) y su tiempo según sus primeros biógrafos, los cartujos Civera y Alfaura*, Salzburg, Universitat de Salzburg, 2018